

דף כ.

עין משפט א

הרמב"ם הל' מעילה פ"ו ה"ט

נָטַל פְּרוּטָה שֶׁל הֶקְדָּשׁ וּנְתָנָה לְבֶלֶן אֶף עַל פִּי שְׁלֹא רָחַץ
מֵעַל שֶׁהָרִי נִהְנָה בְּהִיּוֹתוֹ רוֹחֵץ בְּכָל עֵת שְׂרִיצָהּ. וְכֵן אִם
נְתָנָה לְאַחַד מִבְּעֵלֵי אֲמָנוּת ^אמֵעַל אֶף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא
עָשׂוּ מְלֹאכֶתוֹ:

עין משפט ב

הרמב"ם הל' מעילה פ"ה ה"ג

אָכַל וְהֶאֱכִיל אֶת חֲבֵירוֹ ^אאוֹ נִהְנָה וּמִהֵנָּה חֲבֵרוֹ אָכִילתוֹ
וְהִנִּית חֲבֵרוֹ אוֹ אָכִילת חֲבֵרוֹ וְהִנִּיתוֹ כֶּלֶן מִצִּטְרָפִין
לְמַעֲלָה וְאִם נִעְשָׂה מִן הַכֹּל הִנִּיָּה בְּפְרוּטָה מֵעַל:

עין משפט ג

הרמב"ם הל' מעילה פ"ו ה"ז

אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַנוּטֵל אֶבֶן ^אאוֹ קוֹרָה שֶׁל הֶקְדָּשׁ וּנְתָנָה
לְחֲבֵירוֹ שְׁנִיָּהֶם מְעָלוּ. וְאִם נְתָנָה לְזֶה הַגִּזְבָּר שֶׁהִיתָה תַּחַת

ס. כסף משנה וכן אם נתנה לאחד מבעלי אומניות וכו' עד ואם מישראל לא מעל. בפ' הזהב
(דף מ"ח). ויש לתמוה דהתם אליבא דר"ל דאמר משיכה קונה מן התורה קיימין ואנן
קיימא לן כר"י דאמר דבר תורה מעות קונות:

ע. כסף משנה אכל והאכיל את חבירו וכו' עד ומעל. משנה בספ"ה דמעילה (דף כ'):

פ. כסף משנה אמרו חכמים שהנוטל אבן וכו'. בפרק ה' דמעילה שם תנן נטל אבן או קורה
של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ובגמרא ומאי שנא
הוא ומאי שנא חבירו אמר שמואל בגזבר המסורות לו עסקינן, ומשמע לרבינו דכי פריך
מאי שנא הוא ומאי שנא חבירו היינו לומר דכשם שהוא מעל היה ראוי לומר חבירו מעל
גם כן ואוקמוה בגזבר המסורות לו הא בשאר כל אדם שניהם מעלו. ויש סיוע לפירוש
רבינו ממה ששנינו בתוספתא פרק חמישי דמעילה וכתבה רבינו בסמוך המפריש שקלו
והוציאו בשאר צרכיו בין הוא בין חבירו מעל. והוקשה לרבינו דכיון דקיימא לן אין מועל

יָדוֹ הוּא מַעַל וְהִגְזֵבֶר לֹא מַעַל. וַיֵּרָאָה לִי שְׂאִין אֵלּוֹ
הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֲלֹא בְּמוֹעֵל בְּזֶדוֹן שְׁהָרִי לֹא נִתְחַלֵּל
הַקֹּדֶשׁ. הַנוּטֵל פְּרוּטָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ עַל דַּעַת שֶׁהִיא שְׁלֹ
לֹא מַעַל עַד שְׂיוּצִיָּא אוֹתָהּ בְּחִפְצָיו אוֹ עַד שְׂיִתֵּן אוֹתָהּ
בְּמִתְנָה. נִתְנָה לַחֲבֵירוֹ הוּא מַעַל וַחֲבֵירוֹ לֹא מַעַל. שְׂאִין
מוֹעֵל אַחֵר מוֹעֵל בְּשָׂאֵר הַקֹּדֶשׁוֹת כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ וְכָל
פְּיוּצָא בְּזָה:

עין משפט ד

הרמב"ם הל' מעילה פ"ו ה"ח

עין לעיל דף יט: עין משפט ו

אחר מועל בדבר שקדוש קדושת דמים היאך מעלו שניהם ולכך העמידה במועל בזדון, וק"ל אם כן אמאי דחיק גמרא לאוקמיה בגזבר לישני דהכא במאי עסקינן בשוגג דאין בו מועל אחר מועל. ואפשר שטעמו של רבינו משום דהא לא איצטריכא לתנא לאשמועינן הכא דהא אשמעינן לעיל בההוא פירקא. ובענין מה שהעמידה בגזבר המסורות לו מפרש רבינו דקאי למקבל האבן או קורה לפי שלא נהנה בנתינה זו שנתן לו שתחת ידו היתה קודם שיתננה לו. אבל רש"י פירש מאי שנא דכי נטלה הוא לא מעל ומאי שנא דכי נתנה לחבירו מעל בגזבר המסורות אותו אבן או קורה עסקינן דכי נטלו הוא עדיין ברשותו הם וברשות הקדש נינהו כמתחלה אבל כי נתנו לחבירו הרי שיצאו מרשות הקדש לחול עכ"ל. והראב"ד כתב ונתנה לחבירו שניהם מעלו א"א אף בזה עזב כל הדרך הסלולה וכו'. טעמו מפני שהוא מפרש דכי פריך מאי שנא הוא ומאי שנא חבירו היינו לומר שכיון שנטלה הוא מעל אף על פי שלא נתנה לחבירו כמ"ש לקמן בסמוך. ומה שכתב רבינו הנוטל פרוטה של הקדש על דעת שהיא שלו וכו' עד בכל עת שירצה. משנה בפרק ה' דמעילה (דף כ'): וכתב הראב"ד נטל אבן או קורה א"א זו היא שהעמידו בגמרא בגזבר וכו'. וכבר נתבאר זה בסמוך:

עין משפט ה

הרמב"ם הל' מעילה פ"ו ה"ח

אֵילָן שֶׁמַּעֲמִידִין תַּחְתּוֹ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים ^צכָּל זְמַן שֶׁהִיא
תַּחְתּוֹ אָסוּר בִּהְנָאָה. נִטְלָה מִתַּחְתּוֹ הָרִי זֶה מִתָּר מִפְּנֵי
שָׂאִין הָאֵילָן עֲצָמוֹ הוּא הַנֶּעֱבָד. בֵּית שְׁבָנָא הָעוֹבֵד
כּוֹכָבִים מִתַּחְלָה שִׁיָּהָא הַבֵּית עֲצָמוֹ נֶעֱבָד וְכֵן הַמִּשְׁתַּחֲוֶה
לְבֵית פָּנוּי הָרִי זֶה אָסוּר בִּהְנָאָה. הָיָה פָּנוּי וְסִידוֹ וְכִירוֹ
לְשֵׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים עַד שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ נוֹטֵל מֶה שֶׁחֲדָשׁ
וְהַחֲדָשׁ אָסוּר בִּהְנָאָה מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂהוּ לְעַבְדוֹ וְשָׂאֵר
הַבֵּית מִתָּר. הַכֹּנִיס עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים לְתוֹךְ הַבֵּית כָּל זְמַן
שֶׁהִיא שֵׁם הַבֵּית אָסוּר בִּהְנָאָה. הוֹצִיָּאָה הַתָּר הַבֵּית. וְכֵן
אֶבֶן שֶׁחֲצָבָה מִתַּחְלָה לְעַבְדָּהּ אֲסוּרָה בִּהְנָאָה. הִיתָה
חֲצוּבָה וְצִירָה וְכִירָה שֶׁתַּעֲבֹד אֶפְלוּ צִיר וְכִיר בְּגוֹף הָאֶבֶן
וְאֵין צָרִיךְ לֹמַר אִם כִּיר עָלֶיהָ נוֹטֵל מֶה שֶׁחֲדָשׁ וְהוּא
אָסוּר בִּהְנָאָה הוֹאִיל וְנִעְשָׂה שִׁיעֲבָד וְשָׂאֵר הָאֶבֶן מִתָּר:

^צ. כסף משנה אילן שמעמידים וכו'. משנה שם העמיד תחתיה עבודת כוכבים וביטלה הרי
זה מותר כך הגירסא בספרים שלנו. אבל רבינו נראה שגורס ונטלה וא"ת הרי רבינו
פסק בראש פרק זה כרבנן דאילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר והיאך כתב כאן דבשביל
שהעמידו תחתיו עבודת כוכבים שאסור אטו מי חמיר העמידו תחתיו עבודת כוכבים מנעבד
גופיה. וי"ל דהכא באילן שנטעוהו מתחילה להעמיד תחתיו עבודת כוכבים עסקינן ואפ"ה
שרי לפי שאין האילן נעבד ודייק קצת הכי לישנא דקתני אילן שמעמידים תחתיו עבודת
כוכבים דמשמע שרגילות הוא להעמיד מתחלת ברייתו. א"נ אשמועינן דשרי אפילו מה
שהוסיף בעוד העבודת כוכבים תחתיו ומיהו בעוד העבודת כוכבים תחתיו אסור אפילו
עיקרו דמנכר מילתא טפי מכשהוא נעבד דההוא אין שנוי בין אותו אילן לאחר: בית שבנאו
וכו'. משנה (שם דף מ"ז): וכן המשתחוה לבית. שם מימרא דרב: וכן אבן וכו'. משנה שם
שלש אבנים הם אבן שחצבה מתחלה לבימוס אסורה וציירה וכיירה לשם עבודת כוכבים
וחידש נוטל מה שחידש העמיד עליה עבודת כוכבים וסילקה הרי זה מותר ובגמרא אמר
רבי אמי אע"ג דצייר וכייר בגופה של אבן נוטל מה שחידש ושפיר דמי:

שו"ע יו"ד פימן קמה פ"ג

ג. ד. בית שבנה אותו עכו"ם ק מתחילה שיהיה עצמו נעבד ר, וכן המשתחוה לבית בנוי ש הרי זה אסור בהנאה.

היה הבית בנוי וסיידו וכיירו ת לשם ע"ז עד שנתחדש נוטל הישראל א מה שחידש והחידוש אסור בהנאה ב משום שעשאו לעבדו ושאר הבית מותר.

ג. ה. הכניס האלילים לתוך הבית ג כל זמן שהוא שם הבית אסור בהנאה, הוציאו הותר ד הבית.

הגה: ודוקא שלא הוקצה הבית לכך אבל הוקצה לע"ז אסור עד שיוציאה

ק. כ"כ הט"ז והש"ך בפירוש השו"ע אבל בנאו ישראל אינו אסור עד שישתחוה לו. ובהגהות דרישה כתב דמומר לענין זה דינו כעכו"ם. והט"ז חולק עליו וס"ל דמומר דינו כישראל גמור בזה ולכל עונשים שבתורה כמ"ש בסי' קל"ט. ובנה"כ מסכים לדברי הדרישה.

ר. והוא ממשנה דף מ"ו וכפירוש רש"י שם. ודוקא שבנאו שיהיה בעצמו נעבד אבל בנאו לשים בו ע"ז הוה ליה תשמישי ע"ז דאינו אסור עד שישתמש בו כדלעיל בסי' קל"ט. ש"ך ס"ק ט'.

ש. מימרא דרב שם. דכאן נעשה בידי אדם ולא קרקע עולם.

ת. היינו עכו"ם, וכמו שכתבו הט"ז והש"ך בס"ק ח' דאם ישראל עשה כן אינו אוסר עד שישתחוה לו בפועל.

א. אבל עכו"ם בכל שהוא שיטול מתבטל שם ע"ז ממנה, אבל ישראל צריך שיטול כל מה שחידש העכו"ם אז בטלה, אבל ע"ז של ישראל אין לה ביטול כלל. ש"ך ס"ק י"א, מרש"י ור"ן.

ב. ואין לו ביטול עולמית אם הוא של ישראל ואם הוא של עכו"ם עד שיבטלנו העכו"ם. ש"ך ס"ק י"ב.

ג. והבית עצמו לא נתכוון לעבוד אותו. ש"ך ס"ק י"ג.

ד. אפי' דעתו להחזירה אח"כ, וה"ה אפי' הוציא הישראל מותר כיון שלא הקצה הבית לע"ז אלא לפי שעה, רש"י. וש"ך ס"ק י"ד.

משם העכו"ם דרך ביטול דהיינו שלא להכניס עוד שם ע"ז ^ה אבל בע"ז של ישראל ^ו לא מהני ביטול.

הרמב"ם הל' מעילה פ"ה ה"ה

עין משפט ו

אין מעילה אלא בתלוש מן הקרקע ^ז אבל הנהנה בקרקע עצמה או במחבר לה לא מעל אפלו פגם. פיצד. החורש שדה הקדש או הזורע בה פטור. נטל מאבקה ונהנה בה ופגמה מעל. הדש בשדה הקדש מעל שהאבק שלה מועיל לשדה והרי נהנה באבק ופגם השדה. וכן אם חרש שדה הקדש כדי להעלות אבק לעשב שנתן בה ונטל העשב מעל. הדר במערת הקדש או בצל אילן או שובך של הקדש אף על פי שנהנה לא מעל. וכן

^ה. והיינו בהוציאה העכו"ם אבל הוציאה ישראל אפי' ע"ד שלא להכניסה עוד לא מהני לבטל מבית זה דין משמשי ע"ז. ש"ך ס"ק ט"ו. מהטור והר"ן.

^ו. כלומר אם הבית הוא משמשי אליל של ישראל לא מהני ביטול עולמית. ש"ך ס"ק ט"ז.

^ז. כסף משנה אין מעילה אלא בתלוש מן הקרקע וכו'. ברייתא שם (דף י"ח): הדש בשדה הקדש מעל וכו'. פ"ג דמעילה (דף י"ב). ומ"ש רבינו שהאבק של השדה מועיל לשדה פי' שהאבק של השדה מועיל לאותו דבר שנידש בשדה. ומ"ש וכן אם חרש וכו': הדר במערת הקדש. ספ"ה דמעילה (דף כ'). ומ"ש או בצל אילן או שובך. בתוספתא דמעילה פ"ק הדר בצלו של שובך או בצלה של מערה לא נהנין ולא מועלין. ומ"ש וכן המקדיש בית בנוי הדר בו לא מעל אבל המקדיש עצים ואבנים וכו'. שם בגמרא פ"ה. ואיכא למידק דהא לא חילק ר"ל בכך אלא כי היכי דלא תסייעיה לרב דאמר המשתחוה לבית אסרו ומאחר שרבינו פסק בפ"ח מע"ז כרב לא ה"ל לחלק בכך כאן. וי"ל דמשמע לרבינו דהא דמפליג ר"ל לא לדחויי דלא תסייעיה לרב בלחוד אמרה אלא לקושטא דמילתא אמרה ולישנא דידיה הכי מוכח דאמר התם כשהקדישו ולבסוף בנאו משמע דקושטא הכי הוא. ויש סעד לזה מדהוה מצי לשנויי הנאה הנראית לעינים אסרה תורה כדשני לעיל ושני התם כשהקדישו ולבסוף בנאו משמע דהכי ס"ל ולפיכך פסקה רבינו ואפ"ה לא דחאה לדרב משום דלא אשכחן דפליג עליה בהדיא ואית לן למימר דטעמא משום חומרא דע"ז:

הַמִּקְדִּישׁ בֵּית בְּנוֹי הַדֶּר בּוֹ לֹא מַעַל. אֲבָל הַמִּקְדִּישׁ עֲצִים
וְאֲבָנִים וּבִנָּה בִּהֶן בֵּית הַדֶּר שֶׁם מַעַל כָּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

הרמב"ם הל' מעילה פ"ז ה"א

עין משפט ז

מִי שֶׁשָּׂגַג וְלָקַח הַקֹּדֶשׁ אוֹ מַעוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהִנָּתְנוּ לְשִׁלִּיחַ
לְהוֹצִיאוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין. אִם עָשָׂה הַשִּׁלִּיחַ שְׁלִיחוֹתוֹ
הַמְשַׁלֵּחַ הוּא שֶׁמַּעַל. וְאִם לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ אֲלֵא עָשָׂה
הַשִּׁלִּיחַ מִדַּעַת עֲצָמוֹ הַשִּׁלִּיחַ הוּא שֶׁמַּעַל. כִּי צָד. בַּעַל

ח. כסף משנה מי ששגג ולקח הקדש או מעות הקדש ונתנו לשליח להוציאו בתורת חולין וכו' עד ואם לא עשו שליחותו בעה"ב פטור. משנה בפ"ב דמעילה (דף כ'): אמר לשלוחו תן לאורחים חתיכה חתיכה של בשר וכו'. שם במשנה אמר תן להם חתיכה חתיכה והוא אמר להם טלו שתים שתים והם נטלו ג' ג' כולם מעלו ובגמ' ש"מ מוסיף על שליחותו הוי שליח אמר רב ששת דאמר שליח טלו אחת מדעתו ואחת מדעת. פירוש ש"מ מוסיף על שליחותו הוי שליח ותפשוט הא דאיבעיא לן בפ' אלמנה נזונית (דף צ"ח:): האי מאן דאמר לשלוחיה זיל זבין לי ליתכא דארעא ואזל זבין ליה כורא שהוא פי שנים מי אמרינן מוסיף על דבריו של משלח הוי וליתכא מיהא קנה או דילמא מעביר על דבריו וליתכא נמי לא קנה. ורבינו פסק בפ"א משלוחין דמוסיף על שליחותו הוי וטעמו משום דבפ' אלמנה נזונית (דף צ"ט) אמרינן א"ד הא לא תיבעי לך וכו' דודאי מוסיף על דבריו הוי ומשמע דכי אמר ש"מ מוסיף על שליחותו הוי שליח מדקתני דבעה"ב נמי מעל דייק דא"ל מעביר על דבריו הוי לא מעל בעה"ב ושני רב ששת דמהא לא תפשוט דאפי' את"ל דמוסיף על שליחותו לא הוי שליח שאני הכא דא"ל טלו אחת מדעתו ואחת מדעתי דכיון דא"ל בהדיא אחת מדעתו הרי נעשה שליחותו של בעה"ב בפירושו ומש"ה מעל אבל אם היה אומר סתם טלו שתים אפשר דהו"ל מעביר על דבריו של בעה"ב ולא מעל בעה"ב והכי אמרינן בהדיא בגמ' בפ' אלמנה נזונית. והשתא כיון שרבינו פסק דמוסיף על דבריו הוי כשפסק דבעה"ב חייב בכל גוונא שפיר. אבל מה שפסק ברישא שהשליח פטור קשה דהא אפי' אי הוי מוסיף מעל על מה שהוסיף. וכתב הר"י קורקוס ז"ל שאפשר לומר שדעת רבינו דאוקמתא דרב ששת לאו לדחויי דלא תילף דמוסיף הוי אמר כן אלא כי היכי דלא תיקשי כיון שזה לא עקר השליחות למה מעל דהא תנן עשה שליחותו בעה"ב מעל ולא השליח ומשמע ליה אפילו הוסיף על מה שצוה דלאו דוקא צוה כן אלא שלא יפחות לזה העמידה בשאמר טלו אחד מדעתי וכיון שכן ראוי שימעול גם השליח ובגמ' קבע אותה למידחי דלא תיפשוט דמוסיף הוי כיון דבהכי מיירי מעתה לא דמיא מתני' לבעיין עכ"ל. והאריך עוד בדבר:

הַבֵּית שֶׁאָמַר לְשְׁלוּחוֹ תֵּן (לִי) מֵאוֹתוֹ בְּשָׂר לְאוֹרְחֵי הַלֶּךְ וְנָתַן לָהֶן כֶּכֶר. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ תֵּן לָהֶן כֶּכֶר וְנָתַן לָהֶן בְּשָׂר. אָמַר לְשְׁלוּחוֹ הֵבֵא לִי מִן הַחֲלוֹן וְהֵבִיא לוֹ מִן הַמִּגְדָּל. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הֵבֵא מִן הַמִּגְדָּל וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֲלוֹן. הַשְּׁלִיחַ מַעַל. וְכֵן כָּל כִּיּוּצֵּא בְּזֶה. הַלֶּךְ הַשְּׁלִיחַ וְהֵבִיא מִן הַחֲלוֹן כִּמּוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁאָמַר הַשּׁוֹלֵחַ לֹא הָיָה בְּלִבִּי שִׁיבִיא אֵלָּא מִן הַמִּגְדָּל בְּעַל הַבֵּית מַעַל. שֶׁהָרִי עָשָׂה שְׁלִיחוֹת מֵאֲמָרוֹ וּדְבָרִים שֶׁבִּלְבַּב אֵינָן דְּבָרִים. וְאָפְלוּ הָיָה הַשְּׁלִיחַ חֲרָשׁ אוֹ שׁוֹטֵה אוֹ קָטָן שֶׁאֵין לָהֶן שְׁלִיחוֹת אִם עָשָׂה כִּמְאֲמָרוֹ בְּעַל הַבֵּית מַעַל וְאִם לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ בְּעַל הַבֵּית פָּטוּר. אָמַר לְשְׁלוּחוֹ תֵּן לְאוֹרְחֵי חֲתִיכָה חֲתִיכָה שֶׁל בְּשָׂר הַלֶּךְ הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר לָהֶן טְלוּ שְׂתִים שְׂתִים. בְּעַל הַבֵּית מַעַל שֶׁהָרִי נֶעְשָׂה דְּבָרוֹ וְהַשְּׁלִיחַ פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל שְׁלִיחוֹת בְּעַל הַבֵּית וְלֹא עָקַר הַשְּׁלִיחוֹת. אֲבָל אִם אָמַר לָהֶם הַשְּׁלִיחַ טְלוּ שְׂתִים שְׂתִים מִדַּעְתִּי שְׁנִיחָן מַעַל. נָטְלוּ הָאוֹרְחִים שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֵף הָאוֹרְחֵי מַעַל מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן עָשָׂה שְׁלִיחוֹת חֲבֵרוֹ וְהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ. נִמְצָא חֲבֵרוֹ חֵיב לִפִּי שֶׁנֶּעְשָׂה דְּבָרָיו וְלֹא נֶעְקְרָה הַשְּׁלִיחוֹת וְהוּא חֵיב עַל זֶה שֶׁהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ:

דף כ:

עין משפט א

הרמב"ם הל' נדרים פ"ט ה"ו

כָּל דָּבָר שֶׁדָּרַךְ שְׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְהַמְלִיךְ עָלָיו טְהוֹרֵי
הוּא בְּכָלֵל הַמִּין שֶׁנֶּאֱמַר לְשְׁלִיחַ סֵתָם. פִּיּוּז. מְקוֹם

ט. כסף משנה כל דבר שדרך השליח וכו'. רפ"ז (דף נ"ד) הנודר מן הירק מותר בדלועים ור"ע אוסר א"ל לר"ע והלא אדם אומר לשלוחו קח לי ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין אמר להם כן הדבר או שמא הוא אומר לא מצאתי אלא קטנית אלא שהדלועים (הם) בכלל ירק ובגמ' מאן תנא דפליג עליה דר"ע רשב"ג היא דתניא הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואסור בראש וברגלים ובקנה ובלב ובפופות ומותר בבשר דגים וחגבים רשב"ג אומר הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ומותר בראש וברגלים ובקנה ובפופות ואצ"ל בשר דגים וחגבים ודייק עלה מ"ש בשר עוף לת"ק דאסיר דעביד שליחא דמימליך עליה בשר דגים נמי עביד שליחא דאי לא משכח בשרא מימליך עליה דאמר אי לא משכחנא בשרא אייתי דגים וליתסרו אמר אביי כגון שהקז דם דלא אכיל דגים וכו' א"נ דכייבן ליה עיניה דדגים קשים לעינים (בתחלת אוכלא). וכתב הר"ן ולענין הלכה קי"ל כר"ע דכל מידי דמימליך עליה שליחא מיניה הוא דהא סתם לן תנא בפ' כל הבשר כר"ע ואע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואח"כ סתם או סתם ואח"כ מחלוקת אפ"ה נקיטין כוותיה חזא דמחמיר ועוד דהא מפרשינן בגמ' דמאן דפליג עליה דר"ע יחידאה הוא דהיינו רשב"ג וקי"ל הלכה כר"ע מחבירו וכן פסקו הר"ף והרא"ש בר"פ כל הבשר וז"ל הילכך הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואינו מותר אלא בחגבים בלבד אבל בבשר דגים אסור משום דמימליך עליהו שליח והא דקתני הכא מותר בבשר דגים אוקימנא בפ' הנודר מן הירק כשהקז [צ"ל אן] דהוה כייבן ליה עיניה בתחלה אוכלא דקשים ליה דגים הא לאו הכי אסור בבשר דגים משום דמימליך עליהו שליח עכ"ל. וכך הם דברי רבינו שכתב שמקום שדרכן אם ישלח אדם שליח סתם אומר לו לא מצאתי אלא דגים אסור בדגים ואם מראים הדברים שלא נתכוון אלא לבשר בהמה דהיינו כגון שהקז דם או דכייבן עיניה הרי זה מותר בבשר דגים ואפילו במקום שהשליח נמלך עליהם. ולענין עופות כתב הר"ן דלא מיתסר באתרא דלא מימליך עליהו שליח דומיא דדגים ותמה על רבינו שחילק ביניהם דהא בגמ' משוינן להו. ול"נ שטעמו של רבינו משום דאע"ג דאמרי' בגמ' מ"ש בשר עוף לת"ק דאסור דעביד שליח דמימליך עליה בשר דגים נמי וכו' לאו למימרא דהמלכה דעופות הויא כהמלכה דדגים דהמלכה דעופות היינו דכי אמר לשלוחיה אייתי לי מינא דבשרא אמר לא אשכחנא בשרא בעית דאייתי דגים ואפילו את"ל דמימליך עליהו נמי בריש שליחותיה מ"מ לא ממליך עליהו כלישנא דמימליך אעופות דאדגים מימליך ואמר הכי אי לא אשכחנא בשרא אייתי דגים אבל אעופות מימליך ואמר הכי מאי בשרא בעית דבהמה או דעופות והכי דייק לישנא דגמ' דגבי דגים פריש לישנא דהמלכה דידהו וגבי

שְׂדֵרְכָן אִם יִשְׁלַח אָדָם שְׁלִיחַ לְקָנוֹת לוֹ בֶּשֶׂר סֶתֶם אָמַר
 לוֹ לֹא מִצָּאתִי אֶלָּא דָּגִים אִם נִשְׁבַּע אוֹ נָדַר בְּמָקוֹם זֶה
 מִן הַבֶּשֶׂר נֶאֱסָר אֵף בַּבֶּשֶׂר דָּגִים. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.
 וּבְכָל מָקוֹם הַנּוֹדֵר מִן הַבֶּשֶׂר אָסוּר בַּבֶּשֶׂר עוֹפוֹת
 וּבִקְרָבִים וּמִתָּר בַּחֲגָבִים. וְאִם מֵרֵאִין הַדְּבָרִים בָּעֵת שֶׁנֶּדֶר
 שָׁלָא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא בַּבֶּשֶׂר בְּהֵמָה בְּלֶבֶד [אוֹ לְבֶשֶׂר עוֹף
 וּבְהֵמָה בְּלֶבֶד] הֵרִי זֶה מִתָּר בַּבֶּשֶׂר דָּגִים וְאֶפְלוּ בְּמָקוֹם
 שֶׁהִשְׁלִיחַ נִמְלֵךְ עָלֶיהֶן:

שו"ע יו"ד סימן ריו פ"ח

ז. הַנּוֹדֵר מִהַבֶּשֶׂר אָסוּר בַּבֶּשֶׂר עוֹפוֹת וּבְהֵמָה, וְאִם מֵרֵאִים הַדְּבָרִים בָּעֵת
 שֶׁנֶּדֶר שָׁלָא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְבֶשֶׂר בְּהֵמָה בְּלֶבֶד הֵרִי זֶה מוֹתֵר בַּעֲוֹפוֹת
 וּבִדְגִים.

עוֹפוֹת לֹא פִּרִּישׁ. וְאִתְּ אִ"כ הִיכִי פִּרִּיךְ מ"ש עוֹפוֹת וְכו' דָּגִים נִמִּי וְכו' הָא אִיכָא בִּינִייהוּ
 טוֹבָא. י"ל דְּשֵׁם הַמַּלְכָּה בַּעֲלָמָא ק"ל וְשְׁנֵי לִיה דָּאֵה"נ דָּאֵסוּר בַּבֶּשֶׂר דָּגִים וּמִתְנִי' כְּשֶׁהֲקִיז
 דָּם אוֹ כִּיבֵן לִיה עֵינִיה וְה"ה דֵּה"מ לְשִׁנוּי לִיה דְּלַעוֹלָם מוֹתֵר בַּבֶּשֶׂר דָּגִים דְּשִׁאֲנִי הַמַּלְכָּה
 דִּידֵּהוּ מִהַמַּלְכָּה דְּעוֹפוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבַעַא לְאוֹקוּמִי ת"ק דְּרִשְׁבִּי"ג כְּר"ע וְכִדְקָאֵר מֵאֵן תִּנָּא
 דְּפִלִּיג עָלֶיהָ דְּר"ע רִשְׁבִּי"ג דִּתְנִיא וְכו' שְׁנֵי לִיה דָּאֵה"נ דָּאֵסוּר בַּבֶּשֶׂר דָּגִים וְהַב"ע כְּשֶׁהֲקִיז
 דָּם אוֹ דְּכִיבֵן לִיה עֵינִיה, כֵּךְ נ"ל לִיִּשְׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ. וּמֵהֲרִי"ק בְּסִי צ"ט וְקַע"ז הָאֲרִיךְ
 לִיִּשְׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ. וְלֵהֲיוֹת דְּבָרֵינוּ אֲרוּכִים בִּיּוֹתֵר לֹא הֶעֱתִקְתִּים: וְדַע דְּאֲמַרִּי בְּגַמ' אָמַר אֲבִי
 מוֹדָה ר"ע לַעֲנִין מַלְקוֹת שְׁאִינוּ לֹקָה וּפִירְשׁ הַר"ן דְּכִיּוֹן דְּדִילוּעִין לֹא מִשְׁתַּמְעִי בַּהֲדִיא (אֶלָּא
 מִרְבוּיא דְּלִישְׁנִיה) אֵף ע"ג דְּמִימְלִיךְ שְׁלִיחַ עָלֶיהָ לֹא מִתְסָרִי בּוֹדָאִי אֶלָּא מִסְפִּיקָא הִילֵכֵךְ לֹא
 לְקִי עֲכ"ל. וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ לְמָה הִשְׁמִיטוּ:

עין משפט ב

הרמב"ם הל' נדרים פ"ט ה"י

הַנוֹדֵר מִן הַיָּרֵק מִתָּר בְּדִלּוּעִין. הַנוֹדֵר בְּכִרְיָשִׁין מִתָּר בְּקַפְלוּטוֹת. הַנוֹדֵר מִן הַכְּרוּב אָסוּר בְּמִים שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בּוֹ הַכְּרוּב שֶׁהָרִי מִי שִׁלְקוֹת כְּשִׁלְקוֹת. נֹדֵר מִמֵּי הַשִּׁלְקוֹת מִתָּר בְּשִׁלְקוֹת עֶצְמָן. הַנוֹדֵר מִן הָרֹטֵב מִתָּר בְּתַבְלִין שָׁבוּ. מִן הַתַּבְלִין מִתָּר בְּרֹטֵב. הַנוֹדֵר מִן הַגְּרִיסִין אָסוּר בְּמִקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין:

שו"ע יו"ד סימן ריו ס"ד

ה. ד. אמר קונם ירק עלי אינו אסור אלא בנאכלים חיים, ואם אמר ירקי קדירה עלי אסור אפי' בנכבשים בה, ואם אמר ירק המתבשל בקדירה אינו אסור אלא בירק המתבשל בה אפי' בדלועין.

עין משפט ג

הרמב"ם הל' נדרים פ"ט ה"ו

עין לעיל עין משפט א

י. כסף משנה הנודר מן הירק מותר בדלועין. ר"פ (דף נ"ד) הנודר מן הירק מותר בדלועין ור"ע אוסר ובגמרא מקשה לר"ע והא מן ירק נדר אמר עולא (באומר) ירקי קדירה עלי ודילמא ירק הנאכל בקדירה קאמר באומר ירק המתבשל בקדירה ופירש הרא"ש והא מן ירק נדר וסתם ירק בלשון בני אדם הוא ירק הנאכל (חי) ודילמא ירק הנאכל בקדירה (ירק) מירק המתבשל בקדירה עכ"ל. וכתב רבינו הנודר מן הירק מותר בדלועין לאשמועין דאע"ג דפסק כר"ע מותר בדלועין, והשמיט מלכתוב דאומר ירק המתבשל בקדירה עלי אסור בדלועין וכו' מפני שסמך על מ"ש גבי נודר מן הבשר דכל מידי דמימליך עליה שליח מיניה הוא ואסור: הנודר בכרישין וכו'. משנה ס"פ הנודר מן המבושל (דף נ"ג:): הנודר מן הכרוב וכו' עד מותר בשלקות עצמן. ג"ז משנה שם (פ' קונם יין דף ס"א:): מן הכרוב אסור באספרגוס מן האספרגוס מותר בכרוב ומפרש רבינו באספרגוס היינו מים שנתבשל בהם הכרוב: הנודר מן הרוטב וכו'. בברייתא שם (דף נ"ב:): (הנודר) מן הרוטב מותר בקיפה מן הקיפה מותר ברוטב. ופירש רבינו דקיפה היינו תבלין והמפרשים פירשו דהיינו דק דק של בשר שיורד בשולי קדירה: הנודר מן הגריסין וכו'. גם זה משנה שם (דף נ"ג:):

שו"ע יו"ד סימן ריו פ"ח

עיי' לעיל עין משפט א

הרמב"ם הל' מעילה פ"ז ה"א

עיי' לעיל דף כ. עין משפט ז

עין משפט ה